

Obsah

Úvodem – obecná didaktika v širších pedagogických souvislostech	9
Jak s učebním textem pracovat?	13
1. Obecná didaktika v zrcadle pedagogických věd	15
1.1 Obecná didaktika v systému věd o výchově	15
1.2 Kam směřuje obecná didaktika a jaký je její předmět?	18
1.3 Běh na dlouhou trať aneb Celoživotní vzdělávání	20
2. Rozvoj vyžaduje plán aneb Příprava učitele na výuku	27
2.1 Plánování výuky v rámci formálního kurikula	28
2.2 V čem učitelé nejčastěji chybují při plánování výuky?	30
2.3 Plánování výuky nejen v kontextu školského vzdělávacího systému	34
2.4 Hodnocení naplánovaného a realizovaného postupu	36
2.5 Projektování výuky z hlediska činnosti učitele	38
2.6 Didaktická analýza učiva a její metodický postup	39
2.7 Práce učitele s výukovým cílem	44
3. Obsah učiva a jeho konkretizace v učebních textech	53
3.1 Společenské požadavky v kontextu výběru vzdělávacích obsahů	54
3.2 Druhy vzdělávacích obsahů a jejich charakteristika	56
3.3 Vzdělávací obsahy v zrcadle Školního vzdělávacího programu (ŠVP)	60
3.4 Didaktická vybavenost učebních textů a jejich varianty	63
4. Cesty, stezky, pěšiny aneb Vyučovací metody	69
4.1 Výukové metody a kritéria jejich členění	70
4.2 Aktivizující metody výuky a jejich specifika	73
5. Tvar a forma aneb Architektura vyučování	109
5.1 Organizační formy dle jejich funkce ve výuce	109
5.2 Variabilita interakcí ve výuce v různých organizačních formách	112
5.3 Organizační formy výuky v závislosti na čase a prostoru	119
6. Od zásady k zásadě aneb Jak si udržet kontinuitu výuky	125
6.1 Didaktické zásady a jejich význam ve výuce	126
6.2 Didaktická pravidla jako předpoklad kompaktnosti výuky	128

7.	Škola v pohybu aneb Motivace ve vyučování	133
7.1	Motivační dimenze vyučování aneb Kam kráčíme	133
7.2	Význam „hybných sil“ pro rozvoj motivačního prostředí ve výuce	135
8.	Cena není hodnota aneb Hodnocení ve výuce	143
8.1	Proces hodnocení a jeho členění	143
8.2	Specifika školního hodnocení – pozitiva a limity	145
8.3	Typologie školního hodnocení a funkce klasifikace	146
8.4	Slovní hodnocení v kontextu alternativních škol v českém školství	149
9.	Cesta mezi učitelem a žáky aneb Pedagogická interakce a komunikace	157
9.1	K vybraným aspektům pedagogické interakce a komunikace	158
9.2	Které faktory pedagogickou komunikaci ovlivňují a co vše si sdělujeme	162
9.3	Verbální a neverbální komunikace, ale i komunikace činem	164
9.4	Dokážeme klást učební otázky a vhodně se dotazovat?	169
9.5	Pedagogická komunikace jako součást sociální kompetence učitele	172
10.	Vážnost aneb Autorita učitele v pedagogické praxi	179
10.1	Pojmový labyrint ve vymezení autority učitele	180
10.2	Autorita učitele v dimenzích svobody a odpovědnosti	185
10.3	Hledání vztahů mezi autoritou a výchovou	190
11.	Z role do role aneb Školní jeviště	201
11.1	Sociální role učitele ve vzdělávacím procesu pohledem tradice	201
11.2	Netradiční sociální role učitele dneška	210
12.	Jak získat know-how aneb Klíčové kompetence pohledem žáka i učitele	223
12.1	Klíčové kompetence jako předpoklad osobního rozvoje a uplatnění jedince ve společnosti	224
12.2	Kam směřují klíčové kompetence žáka v současné době?	225
12.3	Klíčové kompetence učitele jako předpoklad jeho úspěšného pedagogického působení	229
12.4	Průřezová témata jako součást obsahu základního učiva v zrcadle klíčových kompetencí žáků	233

13. Zdravé a bezpečné prostředí ve třídě a ve škole aneb Výzvy současné doby	241
13.1 Zdraví a bezpečí v životě člověka	242
13.2 Podpora zdraví a bezpečí v zorném úhlu učitelské profese	246
14. Respekt a vzájemná úcta aneb Rodina a škola v kontextu společenských změn	253
14.1 Současná rodina a její základní charakteristika	254
14.2 Rodina v kontextu společenských změn a její dopady na školu	257
14.3 Spolupracující vztahy mezi učitelem, žákem a rodičem aneb Snaha o konstruktivní domluvu	261
14.4 Způsoby výchovy v rodině a ve škole – pozitiva a limity	265
15. Když sejdem z cesty aneb Asociální projevy chování u dětí a mládeže	271
15.1 Pojmový labyrint a hlavní příčiny sociálněpatologických jevů	272
15.2 Asociální chování dětí a mládeže v prostředí školním i mimoškolním	274
Co říci závěrem?	291
Resumé	293
Literatura	295
Internetové zdroje	303
Rejstřík	305